

חידושו של מקרא

פרשת בהר – בחוקותי

וכן קשה לקמן בסוף הדברים דחזר הכתוב לומר והארץ לא תמכר לצמיתות כפי שאמרו לעיל דהמכירה נמכרת לתבואות כפי שנות תבואות, ולא הארץ עצמה נמכרת, דממילא כאן חזר הכתוב להא דהונאת ממכר, דממילא קשה למה לא השלים הכתוב דבריו גבי שביעית בהא דוכי תאמרו מיד אחר פרשת שביעית, ואח"כ ימשיך הפרשה של הונאת ממכר ועל זה יוסיף בסופו שהארץ לא תמכר לצמיתות, דממילא למה כלל הכתוב שני הפרשיות זו בזו.

עוד צריך ביאור דמלשון הכתוב כאן משמע דוכי תאמרו מה נאכל אז יהא וצויתי את ברכתי לשלש השנים, דמשמע דבלא שיאמרו מה נאכל לא יהא וצויתי את ברכתי, וזהו תימה, דמי אדם המאמין בה' בתמימות ובשלימות ואינו שואל כלל מה נאכל לא יזכה לוצויתי את ברכתי, הרי כ"ש שיגיע לו ברכה עד בלי די, דממילא למה וצויתי את ברכתי בא רק אחר וכי תאמרו.

עוד צריך ביאור מה רצה הכתוב באומרו וזרעתם את השנה השמינית ואכלתם מן התבואה ישן עד השנה התשיעית, דלמאי צריך ציווי בזה, הרי ברור הוא שאחר השמיטה יזרע את השדה כפי רגילותו, דכבר אין נוהג בו שמטה ואין ציווי להשבית את השדה עוד, וממילא גם ברור שכל זמן שנשאר לו מן הישן יאכלנה ורק

ונתנה הארץ פריה ואכלתם לשובע וישבתם לבטח עליה: וכי תאמרו מה נאכל בשנה השביעת הן לא נזרע ולא נאסף את תבואתנו: וצויתי את ברכתי לכם בשנה הששית ועשית את התבואה לשלש השנים: וזרעתם את השנה השמינית ואכלתם מן התבואה ישן עד השנה התשיעת עד בוא תבואתה תאכלו ישן: והארץ לא תמכר לצמיתות כי לי הארץ כי גרים ותושבים אתם עמדי: ובכל ארץ אחזתכם גאלה תתנו לארץ (כה, כ – כד). צריך ביאור בפסוקים אלו כמה עניינים, בתחלה קשה למה חזר הכתוב לומר כאן ונתנה הארץ פריה וכו' וישבתם לבטח עליה, הרי כבר בפסוק הקודם אמר הכתוב וישבתם על הארץ בטח, ולמאי חזר הכתוב לומר וישבתם לבטח עליה.

ועל אף דבאור החיים הק' כבר ביאר דשם איירי על חימוד ארץ וכאן איירי על חימוד פירותיה שלא יבוא שודד וישדוד פירותיה, מ"מ עדיין קשה מה שמיד אח"כ חוזר כאן הכתוב על זה, וצריך בה עוד ביאור.

עוד קשה למה הא דוכי תאמרו לא אמר הכתוב מיד אחר פרשת שביעית, דהיינו מיד אחר שאמר הכתוב לעיל דחייבים לשמור שמטה ולהשבית הארץ, היה לו לכתוב מיד לומר וכי תאמרו מה נאכל, דהרי שאלה שמיד נשאלת היא, ולמה המתין והביא באמצע הדברים הפרשה של הונאת ממכר.

אח"כ אוכל מן התבואה החדשה, דהרי אינו רוצה שיתקלקל לו התבואה הישנה, דממילא מה רצה הכתוב בפסוק זה כלל.

וכן קשה למה חזר שוב הכתוב לומר עד בוא תבואתה תאכלו ישן, הרי כבר אמרנו ואכלתם מן התבואה ישן עד השנה התשיעית, ומה נתחדש במאמר הכתוב עד בוא תבואתה תאכלו ישן.

עוד צריך ביאור מה דאמר הכתוב והארץ לא תמכר לצמיתות כי לי הארץ כי גרים ותושבים אתם עמדי, דמשמע דאין לשום אדם אחוזה ונחלה בארץ אלא רק זכות לדור בה, ואילו מיד אח"כ אומר הכתוב ובכל ארץ אחזתכם גאלה תתנו לארץ, דהיינו שבאם מכר אדם אחזתו דהיינו מקום הקבוע לו שבו נאחו, שם איכא דין מיוחד שגם קודם היובל אחר שתי שנים יוכל הוא או קרובו לגאול הקרקע מיד הקונה, דמשמע דכן איכא אחוזה בארץ לאיש ישראל, וממילא סתירה הוא על מה שאמר הכתוב קודם דרך גרים ותושבים אתם עמדי.

ובהקדים לתרץ העניין עיין באור החיים הק' גבי וצויתי את ברכתי דביאר, דהברכה אינה בצומח שיצמח בשנה אחת כפול שלש ממה שצומח בשנה רגילה, דהרי הכתוב אמר כאן קודם ונתנה הארץ פריה דמשמע דאיכא גבול שגבל ה' בכחה שיש כמות של פריה שכך צומחת בכל שנה, ולכך ביאר דהברכה הוא במה שלא ייגמר התבואה על אף הכמות שיש בה כבכל שנה, והיינו כפי הברכה שהיה באשה הצרפית שלא נגמר אצלה הקמח, וכן באשת עובדיה שלא נגמר לה השמן, דממילא כך כאן יספיק התבואה לשלש

השנים על אף שבכמות הרי היא כבכל שנה.

ועל פי דבריו נראה לכאור העניין כך, דבאמת מי שמאמין בהקב"ה באמת ובתמים ואינו שואל כלל מה נאכל, הוא זוכה לשפע גדול שאפשר לראות הדבר עין בעין, דהיות וממילא מאמין בהקב"ה לגמרי אינו צריך עוד הוכחה כדי להאמין, ולכך אצלו התבואה תגדל בשנה השישית כן בכמות ממש לשלש השנים, דהיות והוא מאמין בלא גבול ומדה, ואינו עושה חשבונות מה נאכל וכדומה, ממילא גם אצלו אין לתבואה שגדילה אצלו בשדה שום גבול ומדה, ויכולה להצמיח גם בכמות ממש הרבה יותר מבכל שנה, וכפי שעניינו רואות ואוזנינו שומעות על מעשים שהיו אצל יהודים יראים ושלמים שגדל אצלם התבואה בכפל גדול ומכופל.

אבל אם האדם אינו מאמין כ"כ, ושואל ואומר מה נאכל, וכי תאמרו, אז כיון שאמונתו בגבול ובמדה הוא, גם כוח פריו בשדה בגבול ובמדה הוא, ולכך על זה אמר הכתוב ונתנה הארץ פריה, אבל כדי שלא יישאר זה הפחות מאמין רעב מחמת המצוה שעשה והשבית השדה, על זה ממשיך הכתוב ואכלתם לשובע, והיינו כפי שהכתוב אומר אח"כ וצויתי את ברכתי וכפי שביאר האור החיים הק', דאצלו איכא ברכה מיוחדת שיספיק לו התבואה של כל שנה לשלש שנים, וזה למה, כדי שיראה בעיניו כוח ה' ובכך יאמין בהקב"ה כדבעי, שבעיניו יראה שכמות קטנה יכולה להספיק לשלש שנים, ובכך יתקיים המשך הכתוב וישבתם לבטח עליה, שזה יגרום לו להאמין ולשבת בטח ובלבטוח בה' לגמרי, וזהו עליה היינו על ידי הנם שיראה בעיניו איך שהספיק

תבואה של שנה אחת לשלש שנים, הגם שבכמות הרי היא כבכל שנה.

ובזה גם ניחא למה חזר הכתוב לומר הא דוישבתם לבטח עליה, דבאמת לא איירי בלשבת בטח על הארץ גרידא, אלא ללמד לאדם לבטוח בה' וכנ"ל.

וממילא לכך ביאר הכתוב להדיא איך יאכל התבואה, וזרעתם את השנה השמינית ואלכתם מן התבואה ישן עד בוא תבואתה תאכלו ישן, והיינו שהגם שכבר יזרע בשמינית ואולי כבר יהא קצת תבואה שגדלה שליש וכדומה, והוא שיראה שהתבואה של שישית הרי היא כבכל שנה ויחשוב שלא יספיק לו ויבוא לאכול מן החדש, לכך מזהירו הכתוב שגם כשתזרע בשמינית וכבר יהיה שליש גידול וכדומה שלא יקח מן התבואה החדשה אלא יכול להמשיך לאכול מן הישן ואין לו מה לדאוג שלא ייגמר עד השנה התשיעית, וזהו משום דאיירי בברכה כפי שביאר האור החיים הק' דבכמות לא הצמיחה יותר מבכל שנה, וכדי להשריש אמונתו הזהירו הכתוב כן להמתין עם החדש רק לשנה התשיעית.

דממילא בכך ניחא דודאי גם במי שאינו שואל יש לו ברכה, ואדרבא אצלו בחוש יראה הברכה שיגדל אצלו שלא כפי הטבע, ורק במי ששואל צריך להגיע לנס של וצויתי את ברכתי כדי להשריש אמונתו.

ובכך גם ניחא למה מבאר הכתוב לזרוע בשמינית ולאכול מן הישן עד התשיעית. ולכך גם מדגיש שוב הכתוב עד בוא תבואתה תאכלו ישן, דאומר ושוב חוזר להזהירו שלא יאכל מן החדש עד התשיעית.

ולפי זה אפשר לפרש גם הא דאמר הכתוב כי גרים ותושבים אתם עמדי, ומאידך אומר ארץ אחזתכם, דבאמת איכא ב' מיני ישראלים כפי שביארנו, דאיש ישראל שעליו נאמר וכי תאמרו עליו נאמר כי גרים ותושבים אתם עמדי, דהרי אין לו כוח מיוחד בחלקת האדמה שאצלו, ובאמת אין זה שלו אלא שהקנה אותה הקב"ה לו לדור בה ולזרוע בה, ולכך אין הארץ נמכרת לצמיתות, דאין זה שלו כלל, לא של הקונה ולא של המוכר ולכך חוזרת ביוכל כפי שקבע בה אדונה דהיינו הקב"ה.

אבל מאידך איכא ישראלים שהם בדרגה גבוהה כנאמר למעלה, שהם אינם שואלים כלל מה נאכל, ובהם אמרנו דהארץ אצלם מוציאה פירות שלא כדרך הטבע בשנה אחת כמו בשלש שנים, דממילא בכוח אמונתו הרי נעשית לו אחוזה בארץ, שיכול להפקיע הארץ וליתן לה כוח להצמיח פירות יותר מכוחה, דממילא לו יש איזה אחוזה בארץ, ולכך לגביו נאמר ארץ אחזתכם.

ולפי זה נראה לתרץ גם מה העניין שבלל הכתוב פרשיות שביעית והונאת ממכר זה בזה, דהיות וגבי הונאת ממכר אמר הכתוב דמספר תבואות הוא מוכר לה, ממילא לכך בלל בו הכתוב הא דוכי תאמרו מה נאכל, דבאמת איכא כאלו שאצלם התבואות הוא כפי מספר השנים, דזהו מאלו ששואל מה נאכל דאינו זוכה לנס מעל הטבע שיגדל שלש תבואות בשנה אחת, אבל איכא גם כאלו שאינם שואלים כלל ולהם איכא יותר תבואות מכפי שניו, דהרי בשישית יש אצלם שלש תבואות.

חידושו

בהר - בחוקותי

של מקרא

וזהו דאמר הכתוב כאן דבכל ארץ אחותכם
היינו בזה שיש לו אחוזה בארץ שמאמין
בתמים ממש ואינו שואל מה נאכל, בו
נאמר הדין של גאלה תתנו לארץ, שיכול
לגאול הארץ גם קודם היוכל, דהרי
בשישית יש לו שלש תבואות, והוא מכרו
רק כפי שניו, דלכך יכול לגאול אותם
תבואות לעצמו.

ולמעשה לא חילק הכתוב בדין בין שני מיני
אנשים הללו, דהרי אי אפשר שידע הקונה
מי מוכר לו אם ממין זה או ממין זה של
האנשים הוא, ולכך בכולם נאמר הדין של
גאלה תתנו לארץ.

השבוע פרשת בהר בחוקותי נתקבלה תרומה
על ידי ידידנו ידיד המערכת

הרה"ג

ר' גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א

לרגל השמחה השרויה במעונו בהולדת נכדתו
בת לחתנו

הר"ר צבי מרדכי חיים בלינדר הי"ו

והברכה אחת היא לאביו

הרה"ח ר' ישראל מנחם בלינדר שליט"א

על הולדת נכדתו

יהא רעוא מן קדם שמיא שיזכו לרוב תענוג

ונחת מכל יוצאי חלציהם

בברכה

מערכת חידושו של מקרא

יוצא לאור ע"י הר"ר זלמן חיים הומינר הי"ו, מחבר גליון 'דפירשנו' על הדף היומי,
קרית קרעטשניף רחובות.

להנצחות ולרשימת תפוצה וכן לכל ענייני הגליון ניתן לפנות למס' פאלפון 0533132203
או למייל sh0533132203@gmail.com